

ПРОГРАМА ГУРТКА «ЮНІ КРОЛІВНИКИ»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останнім часом в Україні спостерігається інтенсивне відродження кролівництва. В умовах нових форм господарювання в тваринництві все більше уваги приділяється фермерським господарствам та приватному сектору.

Кролівництво — саме та галузь тваринництва, розвиток якої є перспективним, насамперед, для особистих та фермерських господарств.

Враховуючи умови сьогодення, соціальний попит населення, доцільним є створення при позашкільних та загальноосвітніх закладах освіти навчальних кролеферм та гуртків «Юні кролівники».

Програма гуртка вищого рівня розрахована на три роки навчання для учнів 9-11 класів. Рекомендований кількісний склад групи 8-10 чоловік.

Основною метою гуртка є підготовка молодого покоління до самостійного ведення господарства в умовах ринкової економіки, надання можливості отримати основи професійних навичок кролівника.

Програма передбачає вирішення таких основних завдань

- ознайомлення учнів з історією розвитку кролівництва та його практичним значенням;
- вивчення анатомо-фізіологічних особливостей кролів;
- вивчення умов утримання, годівлі та вирощування кролів;
- ознайомлення з основами племінної роботи в кролівництві;
- ознайомлення з аспектами ветеринарної роботи в кролівництві;
- вивчення правил вирощування, заготівлі та зберігання кормів;
- створення умов для професійного самовизначення учнів;
- формування системи професійних умінь і навичок, необхідних для виконання певної роботи чи групи робіт;
- ознайомлення з аспектами організації виробничого процесу на кролефермі;
- ознайомлення з сучасними формами господарювання в умовах ринкових відносин;
- ознайомлення з нормативними актами щодо регулювання питань трудового законодавства та охорони праці.

Для вирішення поставлених завдань у роботі гуртка рекомендується використовувати різноманітні методи (когнітивні, креативні, оргдіяльні) та форми (навчальні заняття, самостійна робота, практична діяльність) організації навчально-виховного процесу. Доцільним є використання інтерактивних технологій, методу проектів. Однією з найважливіших умов формування творчої та соціально адаптованої особистості є розвиток економічного мислення учнів. З цією метою в роботі гуртка передбачається розв'язання прикладних задач економічного змісту.

В процесі розробки Програми враховано основні завдання допрофесійного навчання: окрім теоретичного матеріалу, передбачено значний обсяг практичних занять, здійснення науково-дослідницької роботи, здійснення професійних проб.

Кількість годин, відведених на вивчення окремих тем програми, послідовність їх вивчення, в разі необхідності, можна змінювати. Зміни кількості годин, відведених на вивчення питань охорони праці не допускається. Зміни можуть бути внесені в програми тільки після розгляду їх на педагогічній раді та затвердження керівником закладу освіти.

Наприкінці навчання кожен учень повинен уміти самостійно виконувати всі роботи по догляду за кролями.

До самостійного виконання робіт вихованці допускаються лише після складання заліку з охорони праці.

Пробні роботи можуть проводитися на базі фермерського підприємства по розведенню кролів (незалежно від форми власності) або ж на базі навчальної кролеферми у складі учнівської виробничої бригади (ланки).

Навчання завершується проведенням кваліфікаційного іспиту.

Особам, які успішно виконали кваліфікаційну (пробну) роботу і склали іспит, видаються документи встановленого зразка.

**Орієнтовний перелік основних засобів навчання
(Відповідно до типового переліку навчально-наочних посібників та технічних
засобів навчання для позашкільних навчальних закладів системи
Міністерства освіти і науки України, 2002 рік)**

Об'єкти натуральні:

- колекція порід кролів

Вологі препарати:

- розвиток кроленяти;

- внутрішні органи кроля.

Колекції:

- кормів концентрованих;

- гербарій лікарських рослин;

- гербарій отруйних для кролів рослин.

Мікропрепарати:

- тканини ссавців;

- кров ссавців;

- ектопаразити кролів;

Скелети:

- черепа кроля;

- кінцівок кроля;

Моделі:

- будова тваринної клітини;

- поділ тваринної клітини;

- закони Менделя;

- перехрест хромосом.

Таблиці:

- будова тіла тварини;

- породи кролів;

- хімічний склад кормів.

Обладнання спеціалізоване та інвентар:

- клітки індивідуальні для кролів;

- клітки групові для молодняка кролів;

- годівниці;

- відра пластмасові;

- лійка;

- шланг;

- візки (2 шт.);

- обприскувач;

- граблі;

- вила;

- лопата совкова;

- бензокосарка (електрокосарка);

- електроплитка;
- корморізка.

Прилади та пристосування:

- ваги торсіонні;
- ваги дитячі;
- набір різновагів;
- мікроскоп з імерсійним об'єктивом МБР-1, МБР-3, МББ-ІА, МБИ-3
- термометр медичний;
- стерилізатор;
- шприци

Прогнозований результат і методи його діагностики.

По закінченні реалізації програми

вихованець повинен мати уявлення про

- кролівництво як науку й галузь сільського господарства;
- організацію роботи в кролівництві;
- методи племінної роботи з кролівництва;
- хвороби кролів та шляхи їх попередження;
- аспекти функціонування галузі в умовах ринкової економіки.

Вихованець повинен знати

- історію становлення кролівництва як галузі сільського господарства;
- біологічні особливості кролів;
- основи анатомії і фізіології кролів;
- породи кролів та їх продуктивність;
- правила утримання, годівлі, напування і догляду за кролями різних статевовікових груп в різні біологічні періоди;
- норми годівлі, потребу кролів у поживних речовинах;
- аспекти організації господарства з вирощування кролів;
- організацію і технологію робіт у кролівництві;
- основи племінної справи;
- зоогігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи на фермах;
- хвороби кролів і заходи їх запобігання;
- вимоги до якості продукції, причини зниження якості та способи їх попередження та усунення;
- вимоги нормативних актів про охорону праці та навколишнього середовища, правила безпечного поводження з устаткуванням, машинами, механізмами;
- основні засоби пожежогасіння і способи попередження та гасіння вогню на своєму робочому місці, дільниці;
- основи трудового та господарського законодавства;
- особливості сучасного етапу розвитку економіки країни;
- форми і систему оплати праці;
- заходи для поліпшення умов праці, передбачені трудовими та колективними договорами і правилами внутрішнього трудового розпорядку;
- виробничі (експлуатаційні) інструкції, інструкції з охорони праці, пожежної безпеки;
- норми ділової поведінки та етики професійних відносин.

Вихованець повинен уміти

- здійснювати догляд за кролями;

- визначати породу кролів, їх вік та стать;
- складати раціон для годівлі різних груп кролів;
- проводити ремонт інвентарю та обладнання кролеферми;
- здійснювати роботи по забезпеченню кормової бази кролеферми;
- здійснювати роботи по підготовці кормів до згодовування;
- проводити розрахунок потреби кролів в поживних речовинах;
- визначати затрати в кормових одиницях на один кг приросту;
- проводити зоотехнічний облік;
- проводити бонітування кролів;
- проводити ветеринарний огляд тварин та профілактичні щеплення;
- ставити попередній діагноз;
- проводити заходи по лікуванню незаразних хвороб кролів;
- проводити спарювання кролів;
- здійснювати контрольні вимірювання тварин;
- виготовляти гербарії, колекції;
- працювати з лабораторним обладнанням;
- складати графіки профілактичних щеплень та окролів;
- розробляти проектну документацію для організації кролеферми;
- розраховувати основні економічні показники роботи кролеферми;
- брати участь у дезінфекції приміщень, кліток та інвентарю;
- раціонально і ефективно організовувати працю на робочому місці;
- виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці і навколишнього середовища, правила безпечного поводження з устаткуванням, машинами, механізмами, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- економно витрачати матеріали;
- додержуватися вимог інструкцій з охорони праці, виробничої санітарії та особистої гігієни, а також правил внутрішнього трудового розпорядку.

Методи діагностики навчальної діяльності вихованця гуртка по закінченні навчання:

- I. Усний залік.
- II. Написання та захист науково-дослідницьких робіт.
- III. Захист бізнес-проектів.
- IV. Виконання пробних робіт.

**Перший рік навчання
Навчально-тематичний план**

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	разом
1	Вступ	3	—	3
2	Біологічні особливості кролів	6	3	9
3	Основи анатомії та фізіології кролів	33	15	48
4	Системи утримання кролів.	18	18	36
5	Хвороби кролів: лікування та профілактика	27	9	36
6	Технологія годівлі	33	27	60
7	Науково-дослідницька робота з кролівництва	9	9	18

8	Підсумкові заняття	3	3	6
Усього		132	84	216

Програма

Кількість годин	Дата проведення	Тема заняття	Ключові компетентності, які формуються під час вивчення даної теми
ВСТУП (3 години)			
		Історія одомашнення кролів та розвитку кролівництва. Значення кролівництва в житті людини. Становлення кролівництва як галузі сільського господарства. Сучасний стан тваринництва, зокрема кролівництва, в Україні	<p><i>має уявлення про:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - історію одомашнення кролів; - значення кролівництва в житті людини; <i>наводить приклади:</i> - значення кролівництва в житті людини <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасний стан кролівництва в Україні
<p><i>Експерсії</i> Експерсія на кролеферму.</p>			
I. Біологічні особливості кролів (9 годин)			
		Походження кролів. Спільні та відмінні особливості біології зайця, кроля дикого та кроля домашнього. Біологічні особливості домашніх кролів	<p><i>знає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - походження кролів; - біологічні особливості домашніх кролів <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - спільні та відмінні особливості біології зайця, кроля дикого та кроля домашнього
<p><i>Практичні роботи</i> Складання порівняльної характеристики біологічних особливостей зайця та домашнього кроля.</p>			
II. Основи анатомії і фізіології кролів (48 годин)			
		Загальні закономірності будови тіла тварини. Системи органів кроля, їх взаємозв'язок. Зовнішня будова. Шкіряний покрив і його похідні. Обмін речовин і енергії. Скелет: особливості будови, функції. Загальні поняття про будову та функції системи травлення. Загальні поняття про будову та функції системи дихання. Загальні поняття про	<p><i>знає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - загальні закономірності будови тіла тварини; - анатомічні ділянки тіла кроля; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - кролів за типом екстер'єру; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - морфологічні особливості систем і органів кроля;

		будову та функції кровоносної системи. Кров: склад, функції. Загальні поняття про будову та функції нервової системи та органів чуттів. Рефлекси. Загальні поняття про будову та функції системи виділення. Загальні поняття про будову та функції системи розмноження	<i>застосовує знання:</i> - для розуміння фізіологічних процесів, що відбуваються в організмі кроля
--	--	--	--

Практичні роботи

Ознайомлення з принципом роботи мікроскопа.
 Виготовлення мікропрепаратів.
 Дослідження складу кісток.
 Дослідження рефлекторної діяльності.
 Визначення екстер'єру кролів.
 Проведення замірів основних життєвих параметрів (частота дихання, частота серцебиття, вимірювання температури тіла тощо).
 Догляд за тваринами.

III. Системи утримання кролів (36 годин)

		Системи утримання кролів. Вибір місця для кролеферми. Вільний спосіб утримання кролів: його переваги та недоліки. Утримання кролів у приміщенні. Конструкція крільчатників, внутрішнє обладнання, освітлення, водопостачання. Поняття мікроклімату, оптимальні параметри. Клітки: конструкції, матеріал, обладнання та зооветеринарні вимоги до них. Комбінований спосіб утримання кролів. Особливості утримання молодняку. Утримання кролів у закритих механізованих крільчатниках. Механізація процесів приготування і роздавання кормів, прибирання гною. Техніка догляду та утримання кроликів у племінних господарствах і кролівницьких комплексах.	<i>знає:</i> - типи систем утримання кролів; - умови необхідні для життєдіяльності кролів; <i>характеризує:</i> - параметри мікроклімату в приміщенні для утримання кролів; <i>застосовує знання:</i> - для догляду за кролями різних напрямів продуктивності; <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при роботі з кролями та інвентарем
--	--	--	---

Практичні роботи

Проектування місця для кролеферми.
 Розробка макетів кліток, вольєр тощо.
 Проведення розрахунків оптимальних параметрів мікроклімату для заданої кролеферми.
 Ремонт інвентарю та обладнання.
 Виготовлення кліток.

IV. Хвороби кролів: лікування та профілактика (36 годин)

		<p>Зоогігієна — наука про охорону здоров'я тварин. Найпоширеніші причини захворювань кролів. Вплив різних факторів навколишнього середовища на організм тварин. Способи усунення несприятливих для здоров'я тварин факторів. Зооветеринарні вимоги до умов утримання та годівлі кролів. Основні захворювання кролів, їх класифікація. Захворювання шкіри. Захворювання серцево-судинної системи. Захворювання органів дихання. Захворювання органів травлення. Захворювання органів чуття та нервової системи. Захворювання статевих органів. Клінічний огляд хворих тварин і надання їм першої допомоги. Ізоляція хворих тварин. Система профілактичних заходів щодо попередження захворювань кролів. Карантинне відділення ферми. Дезінфекція приміщень, кліток та обладнання. Правила особистої гігієни при роботі з кролями</p>	<p><i>називає:</i> - фактори, що спричиняють захворювання кролів; - заходи профілактики і боротьби з хворобами кролів; <i>оцінює:</i> - стан здоров'я кролів за комплексом ознак; <i>характеризує:</i> - інфекційні та неінфекційні хвороби кролів; <i>пояснює:</i> - профілактичні заходи; <i>застосовує знання:</i> - для обґрунтування прийомів вирощування та профілактики захворювання; <i>дотримується правил:</i> - для обґрунтування заходів особистої гігієни при роботі з тваринами</p>
--	--	---	---

Практичні роботи

- Ветеринарний огляд тварин.
- Складання графіку профілактичних заходів на кролефермі.
- Проведення профілактичних щеплень.
- Проведення діагностичних досліджень кролів.
- Профілактична дезінфекція приміщень, кліток та обладнання.

Експерсії

До кафедри ветеринарної медицини, музею ветеринарної медицини, ветеринарної клініки.

V. Технологія годівлі (60 годин)

		<p>Особливості годівлі кролів. Види кормів, їх хімічний склад. Поняття про раціон, кормову одиницю. Фактори, що</p>	<p><i>називає:</i> - види кормів, їх хімічний склад; <i>знає:</i></p>
--	--	---	---

		впливають на складання раціонів. Типи раціонів. Оцінка поживності різних видів кормів. Затрати в кормових одиницях на один кг приросту. Методика складання раціонів. Вітамінні та мінеральні добавки до кормів. Корми тваринного походження. Правила підготовки кормів до згодовування. Лікарські рослини в годівлі кролів. Отруйні рослини. Правила заготівлі та зберігання кормів	- особливості годівлі кролів; <i>розпізнає:</i> - типи кормів; <i>пояснює:</i> - правила заготівлі та зберігання кормів; <i>застосовує знання:</i> - для складання раціонів
<i>Практичні роботи</i> Виготовлення колекції кормів. Годівля кролів. Складання раціонів для різних категорій кролів. Проведення розрахунків норм вітамінно-мінеральних добавок для різних груп кролів. Робота по вирощуванню та заготівлі кормів. Виготовлення гербарію отруйних рослин. Збір та заготівля лікарських рослин.			
VI. Науково-дослідницька робота з кролівництва (18 годин)			
		Методи та прийоми організації дослідницької роботи з кролівництва. Постановка досліду, його етапи. Вибір тематики та розробка схеми досліду. Збір та обробка отриманої інформації. Формування висновків, розробка рекомендації за результатами дослідження. Оформлення результатів дослідницької роботи	<i>називає:</i> - перелік документації при проведенні дослідницької роботи; <i>характеризує:</i> - селекційну роботу в кролівництві; - ведення первинної документації; <i>застосовує знання:</i> - для обґрунтування прийомів дослідницької роботи; <i>робить висновок:</i> - про необхідність дослідницької роботи
<i>Практичні роботи</i> Розробка схеми досліду. Закладання досліду. Підготовка до науково-практичної конференції. Підсумкові заняття Виконання тестових завдань. Науково-практична конференція.			
Підсумкові заняття (6 годин)			

Другий рік навчання
Навчально-тематичний план

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	разом
1	Збалансований розвиток сільського господарства	9	3	12
2	Основи біоетики	24	9	33
3	Техніка розведення кролів. Основи племінної роботи	57	48	105
4	Породи кролів	9	6	15
5	Безпека життєдіяльності	30	12	42
6	Підсумки	3	6	9
Усього		126	90	216

Програма

Кількість годин	Дата проведення	Тема заняття	Ключові компетентності, які формуються під час вивчення даної теми
I. Збалансований розвиток. Збалансований розвиток сільського господарства (12 годин)			
		Збалансований розвиток людства. Участь України у вирішенні проблем розвитку людства, проголошених на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) та Всесвітнім саммітом із збалансованого розвитку (Йоханесбург, 2002р.). Стратегічні пріоритети збалансованого (сталого) розвитку країни. Концепція збалансованого розвитку агроєкосистеми в Україні на період до 2025 року. Основні напрями діяльності у сфері тваринництва в контексті Концепції збалансованого розвитку агроєкосистеми України	<p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - перелік положень, що характеризують важливість збалансованого розвитку людства; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - стратегічні пріоритети збалансованого (сталого) розвитку країни; - основні напрями діяльності у сфері тваринництва в контексті Концепції збалансованого розвитку агроєкосистеми України; <p><i>робить висновок:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - про необхідність збалансованого розвитку людства
<i>Практичні роботи</i>			
Розробка проекту розвитку власного підприємства відповідно до основних положень Концепції збалансованого розвитку агроєкосистеми в Україні.			

II. Основи біоетики. Благополуччя тварин (33 години)

		<p>Поняття біоетики. Історія становлення біоетики. Основоположник біоетики — Ван Ранселер Поттер. Принципи етичного ставлення до тварин: антропоцентризм та біоцентризм. Філософія та проблеми ставлення до тварин. Релігія та проблеми ставлення до тварин. Українські народні звичаї, традиції та ставлення до тварин.</p> <p>Тварини в суспільстві. Ставлення до тварин. Проблема володіння тваринами. Основні життєві процеси у тварин. Основні потреби тварин. Основні відчуття тварин. Визначення благополуччя тварин. Проблеми біоетики в тваринництві</p>	<p><i>знає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - історію становлення біоетики; - принципи етичного ставлення до тварин; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - проблеми ставлення до тварин; <p><i>пояснює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні потреби тварин; - основні відчуття тварин <p><i>застосовує знання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - для визначення благополуччя тварин
--	--	---	---

Практичні роботи

Складання діаграми причин загибелі тварин.

Проведення анкетування.

Розробка біоетичного кодексу поведінки вихованців навчального закладу.

Екскурсії

Екскурсія до історичного (археологічного) музею.

III. Техніка розведення кролів. Основи племінної роботи (105 годин)

		<p>Основні напрями кролівництва. Біологічні особливості розведення кролів. Статеве дозрівання. Підготовка тварин до злучки та техніка її проведення. Строки і правила проведення парування. Режим використання племінних тварин. Діагностика вагітності (сукрільності). Догляд за сукрільною самкою та підготовка до окролу. Окріл. Догляд за лактуючою самкою. Поняття «молочність» самки. Відсадка молодняку. Ущільнені та напівущільнені окроли. Отримання кроленят</p>	<p><i>знає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні напрями кролівництва; - біологічні особливості розведення кролів; - строки і правила проведення парування; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - кролиць на останніх стадіях вагітності; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ущільнені та напівущільнені окроли; <p><i>пояснює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - поняття «племінна робота» при розведенні кролів; <p><i>застосовує знання:</i></p>
--	--	--	--

		<p>від «разових» самок. Оцінка породності кролів, вимоги до племінних тварин. Шкала для відбору самців, самок. Ремонт стада.</p> <p>Поняття «племінна робота» при розведенні кролів. Методи розведення кролів: чистопорідне, міжлінійне, міжпорідне схрещування. Поняття про бонітування. Організація і порядок проведення бонітування згідно з ДСТ 10114-88. Оцінювання порідності, живої маси, будови тіла, густоти опушення та її вирівнювання, хутрової продуктивності, забарвлення волосяного покриву. Оцінювання кролів за продуктивністю. Визначення класу за комплексом ознак. Виставки та підготовка до них тварин</p>	<p>- для складання графіків використання кролів маточного стада; проведення бонітування тварин</p>
<p><i>Практичні роботи</i></p> <p>Оцінка племінних тварин. Відбір кролів для спарювання. Складання графіку використання самців-плідників. Складання графіку використання племінних самок. Складання графіків окролів. Проведення спарювання. Контроль за гніздом. Визначення молочності самок. Проведення відсадки молодняка. Розрахунок потреби кролеферми в клітках для молодняка. Проведення оцінки та відбору молодняка для основного стада. Розв'язання задач по успадкуванню ознак у кролів. Закладання дослідів. Розробка індивідуальних карток для кролів. Проведення зоотехнічного обліку. Визначення домінантних та рецесивних ознак у кролів. Догляд за тваринами.</p>			
<p>IV. Породи кролів (15 годин)</p>			
		<p>Поняття про породу та породну групу. Підходи до класифікації порід. Ознайомлення з найбільш поширеними породами кролів та їх характеристиками. Декоративні кролики</p>	<p><i>називає:</i> - породи кролів; <i>характеризує:</i> - групи порід за типами продуктивності</p>

Практичні роботи

Складання каталогу порід навчальної кролеферми (поширених в регіоні).

Написання рефератів.

Складання характеристики на задану породу кролів.

V. Безпека життєдіяльності (42 години)

		<p>Безпека життєдіяльності в тваринництві. Вимоги безпеки праці під час виконання робіт, які належать до професії кролівника. Теоретичні основи охорони праці. Правові та організаційні основи охорони праці. Основи виробничої санітарії. Основи техніки безпеки. Вимоги безпеки праці під час роботи на території кролеферми. Інструктажі з питань охорони праці, їх види, зміст та значення.</p> <p>Вимоги до мікроклімату виробничих, навчальних та побутових приміщень кролеферми. Безпечні прийоми догляду за тваринами. Гігієна праці. Безпека життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях. Класифікація та характеристика надзвичайних ситуацій і можливі ураження при них сільськогосподарських тварин. Захист в надзвичайних ситуаціях. Оцінка обстановки і дії на агропромислових об'єктах, кролефермах при надзвичайних ситуаціях. Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві. Основні причини травматизму і профзахворювань на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворюванню на виробництві: організаційні, технічні, санітарно-виробничі, медико — профілактичні.</p> <p>Основні принципи надання першої допомоги. Засоби</p>	<p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основи техніки безпеки; - основи виробничої санітарії; - правові та організаційні основи охорони праці; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - причини виробничого травматизму та виникнення професійних захворювань; <p><i>пояснює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - безпечні прийоми догляду за тваринами; <p><i>застосовує знання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - надання першої допомоги постраждалому, у випадку необхідності; <p><i>дотримується правил:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - поведінки під час виникнення надзвичайних ситуацій
--	--	--	---

		надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування	
<i>Практична робота</i>			
Складання правил внутрішнього розпорядку роботи кролеферми. Складання інструкції з техніки безпеки при роботах по догляду за тваринами. Освоєння навичок надання першої допомоги (накладання фіксуючої пов'язки, шини, обробка ран).			
Підсумкові заняття (9 годин)			

Третій рік навчання Навчально-тематичний план

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	разом
1	Вступ	3	—	3
2	Організація роботи в кролівництві	9	3	12
3	Організація роботи галузі в умовах ринкової економіки.	30	24	54
4	Основи трудового законодавства	27	—	27
5	Охорона навколишнього природного середовища	18	6	24
6	Професійні проби	15	72	87
7	Підсумкові заняття	3	6	9
Усього		105	111	216

Програма

Кількість годин	Дата проведення	Тема заняття	Ключові компетентності, які формуються під час вивчення даної теми
ВСТУП (3 години)			
		Розвиток тваринництва в країнах Західної Європи та близького зарубіжжя	<i>знає:</i> - стан розвитку галузі кролівництва в світі
I. Організація роботи в кролівництві (12 годин)			
		Специфіка організації кролівничих господарств. Види та напрями господарств по розведенню кролів. Основні види діяльності на кролефермах. Організація робочого місця. Рациональний режим праці і відпочинку. Поняття про механізми, що застосовуються	<i>називає:</i> - види та напрями господарств по розведенню кролів; - механізми, що застосовуються на кролефермах <i>знає:</i> - рациональний режим праці

		на кролефермах. Роль механізації в полегшенні праці та зниженні собівартості продукції	і відпочинку
--	--	--	--------------

Екскурсії

Екскурсія на підприємство по розведенню Ознайомлення зі специфікою його роботи. та вирощуванню кролів.

II. Організація роботи галузі в умовах ринкової економіки (54 години)

		<p>Поняття «ринкова економіка». Принципи ринкової економіки. Функції ринку та його структура. Умови функціонування ринку. Ринкова інфраструктура та її функції.</p> <p>Підприємництво — соціально-економічна основа ринкової економіки. Розвиток і види підприємництва. Умови та порядок створення, реорганізації та ліквідації аграрних підприємств. Форми підприємництва.</p> <p>Показники ефективності виробництва.</p> <p>Витрати виробництва. Собівартість продукції та шляхи її зниження. Поняття про ціни та їх види. Фактори підвищення та зниження цін. Прибуток та його економічна природа. Види прибутку. Розподіл та використання прибутку на підприємстві.</p> <p>Рентабельність виробництва, сутність, показники. Фактори впливу на підвищення прибутковості підприємства.</p> <p>Система оподаткування прибутків. Класифікація податків. Механізм оподаткування. Особливості оподаткування за умов ринкових відносин. Пільги за оподаткування доходів</p>	<p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - принципи ринкової економіки; - функції ринку та його структуру; - умови та порядок створення, реорганізації та ліквідації аграрних підприємств; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - показники ефективності виробництва; <p><i>пояснює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розподіл та використання прибутку на підприємстві; - фактори впливу на підвищення прибутковості підприємства <p><i>застосовує знання для:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - проведення маркетингових досліджень; - розрахунку ціни на продукцію кролеферми; - розробки схеми створення власного підприємства
--	--	--	---

Практичні роботи

Проведення маркетингових досліджень.

Розробка схеми створення власного підприємства.

Проведення розрахунків капіталовкладень в організацію кролеферми.

Проведення розрахунку ціни на продукцію кролеферми.

Розробка системи заходів щодо зниження собівартості продукції.
 Розробка схеми розподілу прибутку від підприємницької діяльності.
 Розробка проекту рекламної кампанії підприємства.
 Розробка бізнес-проекту кролеферми

III. Основи трудового законодавства (27 годин)

		<p>Основні трудові права і обов'язки працівників. Права працівників на оплату праці та їх захист. Види заробітної плати. Трудовий договір, його зміст, форми і строки укладання. Підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника, власника або уповноваженого ним органу на вимогу профспілкового органу. Умови прийняття на роботу. Порядок вивільнення працівників. Пільги і компенсації вивільнюваним працівникам. Внутрішній трудовий розпорядок підприємства. Робочий час, щорічні, додаткові та соціальні відпустки, їх тривалість і порядок надання. Порядок обчислення стажу роботи, що дає право на відпустку. Охорона праці молоді</p>	<p><i>називає:</i> - основні трудові права і обов'язки працівників.; - види заробітної плати; - види і межі матеріальної відповідальності <i>характеризує:</i> - види робочого часу, обумовлені його тривалістю; - законодавство про оплату праці; - строки і результати випробування в процесі прийняття на роботу <i>робить висновок:</i> - про значення охорони праці молоді</p>
--	--	--	--

IV. Охорона навколишнього природного середовища (24 години)

		<p>Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Завдання та необхідність охорони навколишнього природного середовища. Джерела та характеристика забруднень навколишнього середовища. Стан навколишнього природного середовища в Україні та заходи запобігання забрудненню. Природоохоронне законодавство та відповідальність за його виконання. Охорона навколишнього середовища і повітряного басейну від забруднення виробничими</p>	<p><i>називає:</i> - завдання та необхідність охорони навколишнього природного середовища; <i>розпізнає:</i> - джерела забруднень навколишнього середовища та характеризує їх; <i>характеризує:</i> - стан навколишнього природного середовища в Україні та заходи запобігання забрудненню; <i>застосовує знання:</i> - для проведення моніторингу стану навколишнього середовища</p>
--	--	--	--

		відходами тваринницьких ферм	району розташування кролеферми
<p><i>Практичні роботи</i></p> <p>Проведення моніторингу стану навколишнього середовища району розташування кролеферми.</p> <p>Розробка схеми заходів щодо запобігання забруднення навколишнього природного середовища відходами кролеферми.</p>			
Професійні проби (87 годин)			
		<p>Ознайомлення з кваліфікаційною характеристикою та програмою практики кролівника. Ознайомлення з підприємством (господарством). Інструктаж з охорони праці. Загальне ознайомлення з обладнанням, транспортними механізмами, комунікаціями. Ознайомлення з організацією робочого місця. Режим роботи підприємства (господарства). Продукція, що випускається на підприємстві (в господарстві)</p>	<p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні положення техніки безпеки при роботі з кролями та їх продукцією; - правила внутрішнього розпорядку <p><i>застосовує знання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - під час проведення практичних робіт
<p><i>Практичні роботи</i></p> <p>Ознайомлення з породами кроликів, яких розводять на даному підприємстві. Проведення оцінки маточного поголів'я.</p> <p>Освоєння роботи по догляду за кролями.</p> <p>Складання раціонів для різних груп тварин.</p> <p>Проведення робіт по підготовці кормів до згодовування, годівля та напування тварин.</p> <p>Проведення робіт по заготівлі кормів на зиму.</p> <p>Здійснення робіт по прибиранню кліток.</p> <p>Ознайомлення з правилами та технікою проведення дезінфекції приміщень, кліток та інвентарю.</p> <p>Складання графіку використання племінних тварин.</p> <p>Підбір пар та проведення парування.</p> <p>Догляд за сукрільною самкою, підготовка гнізда до окролу.</p> <p>Визначення молочності самок. Розробка системи заходів щодо її підвищення.</p> <p>Проведення оцінки і відсадка молодняка.</p> <p>Проведення контрольних вимірювань кролів.</p> <p>Участь у проведенні бонітування.</p> <p>Участь в проведенні клінічного огляду поголів'я.</p> <p>Проведення лікувальних заходів під наглядом лікаря ветеринарної медицини.</p> <p>Розробка графіку здійснення зооветеринарних заходів щодо попередження інфекційних захворювань.</p> <p>Визначення стадій линьки, забарвлення, густоти, еластичності волосяного покриву.</p> <p>Збір та сортування кролячого пуху.</p> <p>Здійснення поточного ремонту кліток, інвентарю.</p> <p>Проведення профілактичних щеплень під контролем лікаря ветеринарної медицини.</p>			

Проведення діагностичних досліджень під наглядом лікаря ветеринарної медицини.
Ведення зоотехнічного обліку.
Участь у підготовці та проведенні виставки кролів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Александров С. Н.* Технология производства кормов / С. Н. Александров. — М.: АСТ-Сталкер, 2002. — 240 с.
2. *Аликаев В. А.* Справочник по контролю кормления и содержания животных / В. А. Аликаев, Е. А. Петухова, Л. Д. Халенева. — М.: Колос, 1982. — 320 с.
3. *Альтман Д.* Декоративные кролики / Д. Альтман. — Аквариум ЛТД, 2000. — 64 с.
4. *Білий Л. А.* Кролівництво / Л. А. Білий. — К.: Вища шк., 1990. — 182 с.
5. *Бомко В. С.* Годівля сільськогосподарських тварин / В. С. Бомко, С. П. Ба-бенко, О. Ю. Москалик. — Вінниця: 2001. — 278 с.
6. *Вагин Е. А.* Кролики, нутрии и птица в приусадебных и крестьянских хозяй-ствах / Е. А. Вагин, Р. П. Цветкова. — М.: Ириус, 1991. — 192 с.
7. *Васильчук М. В.* Основи охорони праці: підручн. для проф.-техн. навч. закладів / М. В. Васильчук, М. Е. Винокурова, Н. В. Гаман. — 2-е вид., допов., пере-роб. — К.: Вікторія. — 2001. — 192 с.
8. *Волков Г. К.* Ветеринарные советы / Г. К. Волков, В. Т. Самохин, А. И. Юдин. — М.: Агропромиздат, 1990. — 176 с.
9. *Гриневич И. И.* Кролиководство и его продукция / И. И. Гриневич, Г. Г. Пал-кин. — Минск: Хата, 1994. — 64 с.
10. *Дамянова К.* Практические советы по кролиководству / К. Дамянова, Л. Де-ребанов, П. Джембазов. — София: Земиздат, 1985. — 131 с.
11. Довідник зооінженерних термінів / ред. М. Зубця і П. Остапчука. — К.: Аграр. наука, 1995. — 183 с.
12. Законодавство України про ветеринарну медицину / за ред. П. П. Достоев-ського та В. І. Хоменка. — К.: Урожай, 1999. — 592 с.
13. *Евтушенко А. Ф.* Болезни кроликов / А. Ф. Евтушенко. — К.: Урожай, 1992. — 160 с.
14. *Євтушенко А. Ф.* Кролі в господарстві / А. Ф. Євтушенко, В. І. Оненко, В. А. Толкачов — К., 2000.
15. *Ижболдина С. Н.* Животноводство в фермерском и личном подсобном хо-зяйстве / С. Н. Ижболдина. — Ижевск: Удмуртия, 1994. — 336 с.
16. *Ильичева Т. И.* Кролики и нутрии / Т. И. Ильичева. — СПб: Респекс, 1999. — 387с .
17. *Ігнатенко В. Г.* Фермер, знай і захищай свої права / В. Г. Ігнатенко. — Харків: Держ. техн. ун-т с- г., 1999.
18. *Климов А. Ф.* Анатомия домашних животных / А. Ф. Климов, А.И. Акаев-ский. — М.: Государственное издательство сельскохозяйственной литературы, 1955. — 543 с.
19. *Мазуренко В. П.* Зоогігієна з основами ветеринарії / В. П. Мазуренко, В. А. Бортнічук, І. І. Карташов та ін. — К.: Вища шк., 1994. — 413 с.
20. *Маланин А. П.* Ветеринарные препараты: справочник / А. П. Маланин, А. П. Морозов, А. С. Селиванова. — М.: Агропромиздат, 1988. — 320 с.
21. *Мельник Л. Ю.* Основи підприємництва та ринкової економіки / Л. Ю. Мельник. — К.: Вища шк., 1995. — 175 с.
22. *Мирось В. В.* Довідник кролівника і звіророда / В. В. Мирось, К. В. Калми-ков, О. Г. Зайцев і др. — К.: Урожай, 1980. — 256 с.
23. *Осадчий А. А.* Животноводство для всех / А. А. Осадчий — Донецьк: Донбас, 1986. — 176 с.

24. Основи тваринництва і ветеринарної медицини: навчальний посібник для професійно-технічних училищ / за ред. А.І.Вертійчука. — К.: Урожай, 1994. — 32 с.
25. Охорона праці у сільському господарстві: збірник нормативних актів / О. Є. Гайовий, П. Н. Куксенюк, В. І. Левченко та ін. — К.: Ватра, 1996. — 19 с.
26. *Петюх В. М.* Основи ринкової економіки / В. М. Петюх, В. В. Яценко, М. О. Ліфінцев. — К.: Урожай, 1993. — 400 с.
27. *Тимошук І. І.* Переработка продуктів животноводства в домашніх умовах / І. І. Тимошук. — К.: Урожай, 1997. — 220 с.
28. *Томмз М. Ф.* Норми кормлення і раціони для сільськогосподарських тварин / М. Ф. Томмз. — М.: Государственное издательство сельскохозяйственной литературы, 1960. — 520 с.
29. *Фірсова Н. М.* Розведення кролів і нутрій у присадибному господарстві / Н. М. Фірсова, В. А. Волколупова, В. А. Пінчук. — К.: Урожай, 1989. — 160 с.
30. *Хмельницький Г. О.* Ветеринарна фармакологія / Г. О. Хмельницький, В. С. Хоменко, О. І. Канюка. — Харків: Паритет, 1995. — 478 с.
31. *Щетина Н. Н.* Справочник кролиководи / Н. Н. Щетина. — Донецьк: Донбас, 1988. — 168 с.